

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

CZAS

Czas: 90 minut (2 godziny lekcyjne) + przerwy

MATERIAŁY

- wydruk załączników nr 1, 2, 3, 4, 5,
- arkusze szarego papieru lub flipcharty,
- kartki samoprzylepne,
- rzutnik, laptop,
- film Ja, uchodźca ([link](#)),
- tekst opowiadania Małgorzaty Rejmer Każdy ma w brzuchu niebo, przez które przelatuje jaskółka (M. Rejmer, Każdy ma w brzuchu niebo, przez które przelatuje jaskółka, [w:] J. Bator, J. Bajtlik i in., NieObcy. 21 opowieści, żeby się nie bać. Polscy pisarze dla uchodźców, Warszawa 2015).

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1.

Zajęcia rozpocznij od ćwiczenia wprowadzającego. Rozdaj uczestnikom i uczestniczkom kartki samoprzylepne w trzech kolorach. Następnie powieś w widocznym miejscu w sali arkusze szarego papieru z wypisanymi na nich wcześniej pytaniami:

- co wiem o uchodźcach i uchodźczyniach?
- czego się boję, obawiam?
- czego chcę się o nich dowiedzieć?

Odczytaj je głośno i poproś, aby uczniowie i uczennice spróbowali udzielić krótkich odpowiedzi na karteczkach. Daj im na to kilka minut.

2.

Poproś uczestników i uczestniczki o odczytanie odpowiedzi oraz przyczepienie ich na arkuszach. Przeprowadź dyskusję na temat zapisanych wniosków, dopytując o źródła i przyczyny odpowiedzi. Zwróć uwagę na skojarzenia, które pojawiały się najczęściej. Na tym etapie unikaj komentarzy.

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŪ OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

3.

Podziel uczestników i uczestniczki na cztery grupy. Poinformuj, że za chwilę każda z nich będzie pracowała nad materiałami pochodzącymi ze specjalnego informatora Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce, który ukazał się pod patronatem Urzędu ds. Cudzoziemców. Rozdaj zadania dla grup i poproś o dokładne zapoznanie się z instrukcją oraz o wykonanie przydzielonych zadań (Załącznik nr 1. Materiały do pracy w grupach Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce).

4.

Poproś grupy o prezentację wyników pracy na forum klasy. Powieś na tablicy arkusz flipchart podzielony na dwie kolumny: fakty i mity. Powróć do wypisanych na początku warsztatów sformułowań. Zapytaj, które z nich są faktami, a które mitami o uchodźcach. Na bieżąco przewieszaj kartki do odpowiedniej kolumny (fakty, mity).

5.

Podsumuj ćwiczenie. Zapytaj:

- dlaczego w stosunku do uchodźców i uchodźczyń najczęściej posługujemy się uproszczeniami lub nieprawdziwymi informacjami?
- jaki wpływ na negatywne lub pozytywne postrzeganie uchodźców ma język, którym posługują się media?
- które fakty dotyczące uchodźców zdziwiły was najbardziej i dlaczego?

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

6.

Po podsumowaniu dyskusji rozdaj lub wyświetl dane (pochodzące z przełomu 2015 i 2016 r.) dotyczące liczb uchodźców z Syrii zarejestrowanych w wybranych krajach przez UNHCR (Biuro Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców):

Kraj przyjmujący	Liczba zarejestrowanych uchodźców z Syrii
Turcja	2 503 549
Liban	1 185 241
Jordania	633 466
Irak	244 642
Niemcy	184 053
Szwecja	102 870
Węgry	71 999

Źródło: M. Woźniak-Bobińska, *Sytuacja w Syrii i przyczyny migracji Syryjczyków do krajów UE*, [online], [dostęp 27 czerwca 2016], dostępny w Internecie: <http://kulturacyfrowa.org/akcja/sytuacja-w-syrii-i-przyczyny-migracji-syryjczyków-do-krajów-ue>.

Porozmawiaj z uczestnikami/uczestniczkami na temat zaprezentowanych liczb. Ważne, aby w tym miejscu podać informacje na temat pochodzenia migrantów. Możesz w tym celu wykorzystać opracowane przez Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct w Rzeszowie informacje na ten temat:

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŹ OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

„Według raportu UNHCR ponad 60% migrujących, którzy zdecydowali się na podróż w ciągu pierwszych pięciu miesięcy 2015 r., pochodziło z Syrii, Somalii i Afganistanu – państw dotkniętych wojną lub wszechobecną przemocą, lub z Erytrei, która jest rządzona przez jeden z najbardziej opresyjnych rządów w Afryce. [...] Nie wszyscy przybywający do Europy zmierzają bezpośrednio z państw swego pochodzenia. Szacuje się, iż około 2 milionów Syryjczyków przebywa obecnie w Turcji, w większości są to osoby mające zapewnioną tymczasową ochronę. Kolejne 300 000 osób, głównie z Afganistanu, Iraku i Pakistanu, przebywa nielegalnie na terenie Turcji, czekając na szansę przedostania się na terytorium Unii Europejskiej. Ponad milion Syryjczyków przebywa obecnie w Libanie, gdzie sytuacja jest ciągle niespokojna. Duże liczby migrantów odnotowano w Jordanie (630 000) i Egipcie (130 000). [...] W pierwszej połowie 2015 r. do Europy dostało się 43 900 Syryjczyków. Oznacza to, iż stanowili oni 34% wszystkich osób, które dostały się do Europy. [...] W 2014 r., 95% Syryjczyków otrzymało ochronę w 28 państwach unijnych – więcej niż jakakolwiek grupa narodowa”.

Źródło: S.K. Mazur, Unia Europejska a migracje: szanse i wyzwania, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie: http://www.europedirect-rzeszow.pl/wpcontent/uploads/2013/04/Europa_a_migracje.pdf.

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŹ OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

6.

Na zakończenie odczytaj fragment listu otwartego z informatora Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce:

„Drogie Czytelniczki i Czytelnicy, publikujemy dziś, a wraz z nami ponad 40 redakcji w Polsce, wspólny informator „Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce” pod patronatem Urzędu ds. Cudzoziemców. Temat uchodźców od wielu dni jest najważniejszą informacją we wszystkich mediach. Dyskusja w domach, w Sejmie i na forach internetowych pokazuje, jak ważna jest to sprawa, ile wywołuje lęków i jak bardzo brakuje rzetelnej informacji. Nasz informator nie przekonuje do niczego, przedstawia tylko rzetelne fakty, definicje i odpowiedzi na najważniejsze pytania”.

Źródło: Urząd ds. Cudzoziemców, Uchodźcy w Polsce: więcej wiedzy, mniej strachu, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie: <http://www.krytykapolityczna.pl/artykuly/kraj/20150917/uchodzcy-w-polsce-wiecej-wiedzy-mniej-strachu>.

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

7.

Rozpocznij kolejne ćwiczenie. Przygotuj wydrukowane wcześniej zdjęcia (załącznik nr 2, załącznik nr 3 – wydrukuj oba zdjęcia w siedmiu egzemplarzach). Dokonaj nowego podziału klasy na cztery grupy. Rozdaj połowie grup zdjęcie nr 1, a drugiej połowie – zdjęcie nr 2. Zachowaj po jednym egzemplarzu fotografii dla siebie, by w odpowiednim momencie powiesić je w widocznym miejscu.

8.

Poproś, aby każda grupa przyjrzała się swojemu zdjęciu odpowiedziała ustnie na pytania:

- w jakim miejscu znajduje się chłopiec, którego widzicie na fotografii? dlaczego się tam znalazł?
- co widzi?
- co może czuć i myśleć?
- o czym może marzyć, czego pragnąć?

9.

W czasie, kiedy grupy pracują z fotografiami, zawieś je w widocznym miejscu w sali – najlepiej na tablicy. Poproś grupy o prezentację. W trakcie czytania zapisuj odpowiedzi pod zdjęciami. Po zakończeniu zwróć uwagę na te wypowiedzi, które były wspólne dla obu fotografii – zaznacz je kolorowym markerem.

10.

Przygotuj wydrukowane wcześniej zdjęcia (załącznik nr 4, załącznik nr 5 – wydrukuj oba zdjęcia w siedmiu egzemplarzach). Dwoóm grupom, które pracowały wcześniej z pierwszym zdjęciem rozdaj zdjęcie nr 3 (załącznik nr 4), a grupom, które pracowały z drugą fotografią – zdjęcie nr 4 (załącznik nr 5). Poproś, aby grupy uważnie przyjrzały się fotografiom, a następnie odpowiedziały na pytania:

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- kogo widzicie na zdjęciu?
- czy możecie powiedzieć, gdzie i kiedy zostało zrobione?
- opiszcie w jakiej sytuacji/scenerii znajduje się chłopiec z fotografii?
- co widzi?
- co może czuć/myśleć?
- o czym może marzyć?

II.

W czasie, kiedy grupy pracują z fotografiami, zawieś je na tablicy. Poproś uczestników i uczestniczki o zaprezentowanie odpowiedzi na pytania na forum klasy. Zapisuj je na bieżąco pod zdjęciami.

II.

Podsumuj pracę ze wszystkimi zdjęciami. Zaproponuj grupie porównanie zdjęć i odpowiedzi z obu ćwiczeń. Zwróć uwagę na:

- elementy wspólne w obu zdjęciach (przestrzeń, emocje, sytuacja),
 - sposób opisu, wyrażania emocji i język, którym posługujemy się, kiedy opowiadamy o fikcyjnej osobie (zdjęcia z pierwszego ćwiczenia),
 - sposób opisu wyrażania emocji i język, którym posługujemy się, kiedy opowiadamy o człowieku, wiedząc że żył/żyje naprawdę (zdjęcia z drugiego ćwiczenia)
- Na zakończenie ćwiczenia poinformuj młodzież, że zdjęcie, z którym pracowały grupy I i II, to zdjęcie chłopca zrobione w zbombardowanej Warszawie w 1939 r., a fotografia grupy III i IV przedstawia dziecko przy zniszczonym budynku w Aleppo (w Syrii). W tym miejscu warto zwrócić uwagę na fakt, że każda wojna niesie za sobą kryzys humanitarny, a trwająca od 2002 r. wojna w Syrii jest największym kryzysem humanitarnym od czasów II wojny światowej.

III.

Podsumuj warsztat. Poproś, aby każdy uczeń/uczennica dokończył zdania:

- Dzisiaj zrozumiałem/-am, że
- Najbardziej zaskakujące było dla mnie

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- kogo widzicie na zdjęciu?
- czy możecie powiedzieć, gdzie i kiedy zostało zrobione?
- opiszcie w jakiej sytuacji/scenerii znajduje się chłopiec z fotografii?
- co widzi?
- co może czuć/myśleć?
- o czym może marzyć?

II.

W czasie, kiedy grupy pracują z fotografiami, zawieś je na tablicy. Poproś uczestników i uczestniczki o zaprezentowanie odpowiedzi na pytania na forum klasy. Zapisuj je na bieżąco pod zdjęciami.

II.

Podsumuj pracę ze wszystkimi zdjęciami. Zaproponuj grupie porównanie zdjęć i odpowiedzi z obu ćwiczeń. Zwróć uwagę na:

- elementy wspólne w obu zdjęciach (przestrzeń, emocje, sytuacja),
 - sposób opisu, wyrażania emocji i język, którym posługujemy się, kiedy opowiadamy o fikcyjnej osobie (zdjęcia z pierwszego ćwiczenia),
 - sposób opisu wyrażania emocji i język, którym posługujemy się, kiedy opowiadamy o człowieku, wiedząc że żył/żyje naprawdę (zdjęcia z drugiego ćwiczenia)
- Na zakończenie ćwiczenia poinformuj młodzież, że zdjęcie, z którym pracowały grupy I i II, to zdjęcie chłopca zrobione w zbombardowanej Warszawie w 1939 r., a fotografia grupy III i IV przedstawia dziecko przy zniszczonym budynku w Aleppo (w Syrii). W tym miejscu warto zwrócić uwagę na fakt, że każda wojna niesie za sobą kryzys humanitarny, a trwająca od 2002 r. wojna w Syrii jest największym kryzysem humanitarnym od czasów II wojny światowej.

III.

Podsumuj warsztat. Poproś, aby każdy uczeń/uczennica dokończył zdania:

- Dzisiaj zrozumiałem/-am, że
- Najbardziej zaskakujące było dla mnie

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŹ OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

CZĘŚĆ II

14.

Zajęcia rozpocznij od krótkiej rozmowy z uczestnikami i uczestniczkami warsztatu na temat poprzednich zajęć. Zapytaj, które informacje o uchodźcach zaskoczyły ich najbardziej i dlaczego?

16.

Po lekturze pozwól na swobodne wypowiedzi uczniów i uczennic na temat opowiadania. Poproś, aby powiedzieli, co najbardziej podobało im się w tekście, jakie wrażenie na nich wywarł?

Dyskusję możesz przeprowadzić na dwa sposoby:

- praca z całą grupą: wyświetlaj kolejne pytania na slajdach i moderuj dyskusję,
- praca w grupach: podziel klasę na 6 zespołów i każdej przydziel jedno pytanie; następnie poproś o prezentację odpowiedzi i zachęć do wypowiedzi pozostałych uczniów oraz uczennice.

15.

Praca w parach. Rozdaj uczniom i uczennicom kopie opowiadania Małgorzaty Rejmer. Poproś o jego przeczytanie.

17.

Przejdź do omówienia opowiadania, posiłkując się sześcioma pytaniami:

- czym jest nasza tożsamość osobista, co ją kształtuje?
- co i kto decyduje o tym, kim jesteśmy?
- co stanowi podstawę formowania tożsamości społecznej?
- kto jest Obcy, a kto Swój w świecie, w którym żyjemy? co oznacza być Obcym, a co – Swoim? kiedy jesteśmy Obcy, a kiedy Swoi? od czego to zależy?
- jakie jest uniwersalne znaczenie tytułowej jaskółki? czy można je interpretować jako symbol migracji, wędrowki, wyjazdów i powrotów, które bywają dramatyczne?
- jak można zinterpretować cytat: „My, z wyspy Europa, otoczonej wodą, po której dryfują łódki pełne strachu”?

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

CZĘŚĆ II

18.

Podsumuj dyskusję: „Obcy” żyją obok nas i ważne jest, aby ich dostrzec i zrozumieć. „Inność/obcość” dotyczy każdego człowieka: wszyscy w gruncie rzeczy jesteśmy Innymi. Różnimy się wyglądem, poglądami, mamy różnorodne zainteresowania, mieszkamy w różnych rodzinach, posiadamy innych przyjaciół, inaczej spędzamy czas wolny itd. Dopiero wówczas, gdy będziemy potrafili dostrzec inność/obcość również w nas samych, nauczymy się szanować inność drugiego człowieka.

Załączniki:

1. Materiały do pracy w grupach (na podstawie publikacji Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce).
2. Zdjęcie nr 1, Co czuje ten chłopiec?
3. Zdjęcie nr 2, Co czuje ten chłopiec?
4. Zdjęcie nr 3, Chłopiec siedzi na gruzach zburzonego domu w Warszawie.
5. Zdjęcie nr 4, Dzieci przy zniszczonym budynku w Aleppo.

19.

Na zakończenie warsztatu zaproponuj obejrzenie krótkiego filmu "Ja, uchodźca" ([link](#)) z multimedialnego projektu o tym samym tytule. Krystian Bielatowicz (minidoc.pl) pokazuje los Syryjczyków, którzy jeszcze 5 lat temu żyli w swoich domach, a dziś mieszkają w wilgotnych garażach i piwnicach, starając się zachować godność. Film został zrealizowany wśród uchodźców syryjskich w Libanie, gdzie działa misja PCPM.

Źródła zdjęć:

Zdjęcie nr 3: J. Bryan, Chłopiec siedzi na gruzach zburzonego domu w Warszawie, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie:
<http://wiadomosci.dziennik.pl/historia/wydarzenia/zdjecia/galeria/471021,48,warszawa-zbombardowana-przez-niemcow-upadek-warszawy-wrzesien-1939-walki-o-warszawe-ii-wojna-swiatowa-zdjecia.html>.

Zdjęcie nr 4: B. Kilic, Dziecko przy zniszczonym budynku w Aleppo, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie:
<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,W-atakach-sil-rzadowych-w-Aleppo-gina-glownie-cywile,wid,14866562,wiadomosc.html>.

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

CZĘŚĆ II

18.

Podsumuj dyskusję: „Obcy” żyją obok nas i ważne jest, aby ich dostrzec i zrozumieć. „Inność/obcość” dotyczy każdego człowieka: wszyscy w gruncie rzeczy jesteśmy Innymi. Różnimy się wyglądem, poglądami, mamy różnorodne zainteresowania, mieszkamy w różnych rodzinach, posiadamy innych przyjaciół, inaczej spędzamy czas wolny itd. Dopiero wówczas, gdy będziemy potrafili dostrzec inność/obcość również w nas samych, nauczymy się szanować inność drugiego człowieka.

Załączniki:

1. Materiały do pracy w grupach (na podstawie publikacji Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce).
2. Zdjęcie nr 1, Co czuje ten chłopiec?
3. Zdjęcie nr 2, Co czuje ten chłopiec?
4. Zdjęcie nr 3, Chłopiec siedzi na gruzach zburzonego domu w Warszawie.
5. Zdjęcie nr 4, Dzieci przy zniszczonym budynku w Aleppo.

19.

Na zakończenie warsztatu zaproponuj obejrzenie krótkiego filmu "Ja, uchodźca" ([link](#)) z multimedialnego projektu o tym samym tytule. Krystian Bielatowicz (minidoc.pl) pokazuje los Syryjczyków, którzy jeszcze 5 lat temu żyli w swoich domach, a dziś mieszkają w wilgotnych garażach i piwnicach, starając się zachować godność. Film został zrealizowany wśród uchodźców syryjskich w Libanie, gdzie działa misja PCPM.

Źródła zdjęć:

Zdjęcie nr 3: J. Bryan, Chłopiec siedzi na gruzach zburzonego domu w Warszawie, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie:
<http://wiadomosci.dziennik.pl/historia/wydarzenia/zdjecia/galeria/471021,48,warszawa-zbombardowana-przez-niemcow-upadek-warszawy-wrzesien-1939-walki-o-warszawe-ii-wojna-swiatowa-zdjecia.html>.

Zdjęcie nr 4: B. Kilic, Dziecko przy zniszczonym budynku w Aleppo, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie:
<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,W-atakach-sil-rzadowych-w-Aleppo-gina-glownie-cywile,wid,14866562,wiadomosc.html>.